

Nobelprijs voor de Psychologie

Dr. Vittorio Busato (1965) is psycholoog en publicist. Hij schreef diverse boeken, onder andere de biografie *Weg met Piet Vroom* (Amsterdam University Press / Salomé) en het e-boek *Psychologie al dente* (Fosfor). www.vittoriobusato.nl, v.busato1@chello.nl.

‘Wie zou ik, als hyperbolisch gedachte-experiment, daarvoor postuum nomineren?’

Aan deze column schaaft ik in de periode waarin traditiegetrouw de hoogste wetenschappelijke onderscheidingen ter wereld worden uitgereikt: de Nobelprijzen.

De Amerikaan John O’Keefe en het Noorse echtpaar May-Britt en Edvard Moser wonnen de Nobelprijs voor Geneeskunde voor hun ontdekking van hersencellen die ons innerlijke gps-systeem vormen. De Japanners Isamu Akasaki, Hiroshi Amano en Shuji Nakamura sleepten de Nobelprijs voor Natuurkunde in de wacht voor hun uitvinding van de blauwe led waarmee wit licht kan worden gecreëerd.

De Amerikanen Eric Betzig en William Moerner wonnen met de Duitser Stefan Hell de Nobelprijs voor Scheikunde voor hun werk in nanoscopie. De Franse auteur Patrick Modiano won de Nobelprijs voor de Literatuur – een prijs die ik Michel Houellebecq nog meer had gegund. Samen met de Indiase journalist Kailash Satyarthi kreeg de Pakistaanse Malala Yousafzai eindelijk (!) de Nobelprijs voor de Vrede voor hun strijd tegen onderdrukking van kinderen. De Fransman Jean Tirole, ten slotte, won de Nobelprijs voor de Economie voor zijn analyse van de kracht van de markt en regulering – of zoiets.

De Nobelprijs voor de Economie is geen ‘klassieke’ prijs,

maar werd in 1968 door de Zweedse centrale bank geïnitieerd. Is het eigenlijk niet tijd dat er ook een Nobelprijs voor de Psychologie komt? Even kort door de bocht: net als psychologie is economie een sociale wetenschap met (te) exacte pretenties. De homo economicus – het mensbeeld van menig econoom dat de mens zijn behoeften rationeel wil bevredigen – blijkt een fabeltje. De laatste economische crisis heeft wederom aangetoond dat mensen zo rationeel niet handelen en de crisis vooral een vertrouwenscrisis was – en is vertrouwen, de olie van de economie, niet bij uitstek een psychologisch concept?

Overigens ontvingen twee psychologen die dat simpele mensbeeld hebben ontkracht ooit de Nobelprijs voor Economie. Herbert Simon (1916-2001), lang verbonden aan Carnegie Mellon University, won de prijs in 1978. Hij toonde aan dat managers helemaal niet zulke rationele beslissingen nemen, maar die juist baseren op veel onzekerheid en subjectieve overwegingen. Daniel Kahneman, nog altijd verbonden aan Princeton University, kreeg de prijs in 2002. Hij liet samen met zijn in 1996 overleden collega Amos Tversky zien dat het economische beslissingsproces aan allerlei irrationele vertekeningen onderhevig is.

Het fijne van een column is dat ik gewoon kan beweren dat er een Nobelprijs voor Psychologie móet komen. Wie zou ik, als hyperbolisch gedachte-experiment, daarvoor al dan niet postuum nomineren?

Bij de overleden psychologen denk ik eerst aan Burrhus Skinner, de Amerikaanse behaviorist die met zijn wetten van operant conditioneren de psychologie zo elegant maakte: gedrag wordt versterkt door gunstige en ontkracht door ongunstige consequenties. Bovendien leerde hij duiven flipperen, kom daar tegenwoordig eens om!

Stanley Milgram nomineer ik eveneens. Zijn gehoorzaamheidsexperimenten hebben ontluisterend aangetoond tot wat voor gruweldaden mensen (ongeacht sekse, opleiding en afkomst) in staat zijn. En wat te denken van de veel te jong overleden Russische psycholoog Lev Vygotsky met zijn zone van proximale ontwikkeling: wat kun je zelf leren, en waartoe ben je in staat onder begeleiding van een bekwaam iemand? Niemand omschreef ooit treffender de essentie van leren, op welk terrein dan ook.

Leon Festinger met zijn cognitieve dissonantietheorie mag evenmin ontbreken; vrijwel dagelijks praten wij voor onszelf recht wat krom is. Ook psychotherapeut Carl Rogers nomi-

neer ik. Intellectueel heeft hij minder potten gebroken, maar hij diende wel het meest de grondwaarde van de psychologie: respect voor mensen en tegengaan van vernedering.

Bij de nog levende psychologen denk ik direct aan Robert Plomin, Karl Anders Ericsson – een Nederlander mag immers niet ontbreken – Denny Borsboom. Plomin verricht baanbrekend werk op het gebied van tweelingstudies en gedragsgenetica. Ericsson, overigens gepromoveerd bij Herbert Simon, heeft fraai laten zien dat het verkrijgen van expertise niet zozeer een kwestie van talent is, maar veeleer van bloed, zweet en tranen en *deliberate practice*.

Borsboom heeft alle symptomen uit de DSM-IV gerubriceerd en aangetoond dat psychiatrische stoornissen geen geïsoleerde ziektes zijn maar complexe netwerken van symptomen die elkaar versterken – een prachtig voorbeeld van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek met praktische implicaties.

Tromgeroffel.

Na kort beraad met mezelf, kies ik voor Vygotsky. Leren is immers leven. Een keuze voor Vygotsky is bovendien goed voor de verhoudingen in de wereld. Of solliciteer ik nu te opzichtig naar de Nobelprijs voor de Vrede? ■